

Tukacs Béla

Béres Ferenc dalénekes emlékezete

A legkiválóbb pataki diáktársak iskolakereti panteonjába ma igen érdemes új lakó költözik be: Béres Ferenc énekművész barátunk. Nagy megtiszteltetés számomra, hogy hívei és ezeken belül a pataki diáktársadalom nevében felidézhetem emlékét.

Béres Ferenc sorsa magyar sors. Különleges tehetségének ellenszélben, emberpróbáló időkben kellett az énekművészet és a szellemi emberség élvonalába éréshez utat törnie. 1922-ben született Gagybátorban, kisjövendelmű, népes családban. Képességei már az elemi iskolában megmutatkoztak, ezért nevelői kérelték a harmincas évek világgazdasági válsága után nehéz anyagi körülmények között élő szüleit, hogy a tehetséges gyereket a hatodik osztály elvégzése után, áldozatok árán is, küldjék továbbtanulni. Kollégiumunkban azokban az években bontakozott a falukutató mozgalom és indult tehetség gondozás, tehát tárt karokkal várták a tehetséges ifjakat. Így aztán 1934 őszén a pataki Kollégium és Béres Feri egy életre egymásra találtak. Abban az évben az első osztályba sok jó képességű gyerek iratkozott be. A sors úgy hozta, hogy Béres Feri padtársa Fekete Gyula, a későbbi jeles író lett.

Kivételesen szép énekhangjára Szabó Ernő énektanár azonnal felfigyelt és külön foglalkozott vele. Ennek eredményeként 1938-ban, érettségink évében, az évről ünnepségen Feri a Mudrány-terem szín-

padán népdalokat énekelt, nagy sikerrel. Ennek közel hetven éve. Az ünnepségből semmire sem emlékszem, de Béres Feri rövid sötétké nadrágos alakját ma is látom, s tiszta hangját hallom.

Rövidesen a világváltoztató háborús évek következtek, de a mennydörgések között is szólt az ének, és a vihar elmúltával, 1946-ban szólóénekesként mutatkozott be a nagyközönségnek. 1949-ben a miskolci fa- és fémipari technikus végzettségű ifjút művészettörténet és néprajz szakon találjuk a Pázmány Péter Tudományegyetemen, és párhuzamosan alapító tagja a Néphadsereg Művészegyüttesének, ahol magas fokú zenei és hangképzésben részesítették. Ezekben az években vált a magyar népdalok közismert és szeretett tolmácsolójává. 1956-ban szeptembertől decemberig együttesével Kínában turnézott. A rendezők úgy tervezték, és meghírdették, hogy az együttes visszaútban Moszkvában hangversenyt ad. Amikor a szovjet fővárosba érkeztek és előadásra készülődtek, Feri a nemzeti forradalmunk eltiprása miatti felháborodásában a felépést megtagadta. Ebből nagy botrány kerekedett, az élete rosszra fordult. 1959-ben a megtorlás során jött a hadbírószági tárgyalás – hiszen Feri katonai rangban tagadta meg a szereplést –, az együttesből kivették, évekig tartó hallgatásra, alkalmi munkára szorították. Kilátástalan, nehéz évek elé nézett. És akkor jött a csoda. Feri egyik pataki látogatása alkalmával találko-

zott az egyetemi végzettségű, szép, sportos leánnyal, Erzsikével. Rövid ismeretség után érezték, hogy megtalálták az igazit, és elhatározták, hogy összeházasodnak. 1960-tól kezdve már ketten viselték az élet terheit. Erzsike meleg családi otthont teremtetett, a férje mellett állott a küzdelmes művészi pályán. Együtt viselték el a mellőzések fájdalmait, és együtt örültek a lacsacsakán szaporodó sikereknek. Jövőbe vetett hittel vállalták a három szép, tehetséges fiúgyermekük nevelését.

A hosszan tartó elhallgattatás, kiközösítés után, végül Kodály Zoltán támogatásával, Feri visszatérhetett a zenei életbe. Elismertségét, népszerűségét viszonylag gyorsan visszanyerte. 1965-ben kerülhetett sor az első nagyszerű szólóestjére a Zeneakadémián. Tehetsége elsőprő erejét jelzi ez évben még két jelentős siker: nagydíjat nyert Párizsban és az Országos Filharmónia szólistája lett. Ezt a címét élete végéig megtartotta. Feri elismert tehetsége előtt megnyílt a világ. Az évek során a magyar népdalkinccsel és egyházi zeneanyaggal bejárta Európa szinte minden országát, sikert sikerre halmozott Amerikában, Ausztráliában, Japánban. 1996. március 4-én, pályája ötvenedik évfordulóján a Zeneakadémián tartotta fergeteges közönség- és szakmai sikert hozó estjét. Négy hónap múlva egy jótékonysági előadásra utazva rosszul lett, és magasabb régiókba költözött.

Béres Ferenc pataki kapcsolata külön fejezet, a húség ragyogó példája. Tizenkét éves korától tizenhat éves koráig volt a Kollégium Kisinternátusának lakója. E fogékony évek alatt a Kollégium szellemisége, a közösségi együttérzés, a magyar nép iránti szeretet, összetartozásunk tudata személyiségébe kitörölhetetlenül beépültek. Családja anyagi körülményeinek alakulása ugyan arra készítette, hogy tanulmányait a mielőbbi kereső foglalko-

zásra képesítő technikumban, Miskolcon folytassa, ám kapcsolatát a Kollégiummal folyamatosan fenntartotta. Amikor lehetősége nyílt élethivatása megválasztására, pataki indíttatásra, már az egyetem művészettörténet-néprajz szakát választotta. Később élete folyamán az itt szerzett ismeretek birtokában közéleti és szervezői képességeit csillogtatta Patak és hazája javára. Különleges érdeme, hogy élethivatását magas szinten teljesítette, de a lelkét soha nem adta el, pedig pénzt, jólétet, hírt adtak volna érte. A gimnázium államosítása után is hazajárt Patakra, hogy az intézmény és a végzett diákok közötti kapcsolat folyamatos maradjon. Fellépett kulturális rendezvényeken, énekelt a diáktalálkozókon, a templomban is. Lobbizott Patakért a városi rang visszaszerzése érdekében. E téren szerzett érdemei elismeréseként választották meg a város első díszpolgárává. 1968-ban a városnak adományozta képzőművészeti gyűjteményét, és másokat is adakozásra biztatott. Amikor eljött az ideje, szorgalmazta a Kollégium református egyházi tulajdonba való visszaadását. Annak igazolására, hogy ez társadalmi igény, egyik alapítója lett a Sárospataki Református Kollégium Alapítványnak. Fáradozásainak elismeréseként az alapítók a kuratórium elnökévé választották. Ebben a minőségében Amerikába utazott, és több mint tízezer dollárt énekelt össze kollégiumi célokra. A körülöttünk látható szoborpark is az ő szorgalmazására egészült ki Pécsi Sándor, Móricz Zsigmond és Egressy Gábor emlékművével. Feri egész életében országgal-világgal tudatta, hogy ő pataki diák, és ezt tettekkkel hitelesítette. Béres Ferencet különleges tehetsége képessé tette arra, hogy kora minden akadályával megküzdjön, és a magyarság kiemelkedő személyiségévé váljék határainkon belül és kívül. Ő volt a magyar népdalkincs megszólaltatásának áradó hangú

királya. A művészetéről készített örök értékű hangfelvételeket hűségesen őriznünk kell az utókor számára.

Drága Feri barátunk, meggyőződésünk szerint ma itt az iskolakertben, a nagy patoki diákok panteonjában, jó társaságba kerültél. Érezd jól magadat az idők végezetéig!

(Elhangzott Sárospatakon, 2006. augusztus 20-án, Béres Ferenc mellszobrának avatóünnepségén. Olvasóink figyelmébe ajánljuk a Zempléni Múzsza 2001/4. számában megjelent cikkeket: Portré Béres Ferenc énekművészről, összeállította: Bolvári-Takács Gábor; Bordás István - Dobrik István: A Sárospataki Képtár Béres Ferenc-gyűjteménye.)

